

Tummaneidonvaippa

Purpurknipprot
Epipactis atrorubens

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Uhanalainen (LSA 521/2021)

Rauhoitettu (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Tummaneidonvaippa on yksi kauneimmista kämmekkäkasveistamme. Se on monivuotinen ja kasvaa usein monivartisina ryhminä. Kukkavarret ovat 20–50 cm korkeat. Tummaneidonvaipan soikeat lehdet kasvavat kahdessa rivissä ja pitkä kukinto on toispuolinen. Tumman purppuranpunaisia kukkia on varressa yleensä parikymmentä. Kasvi kukkii heinäkuulta elokuulle. Tummaneidonvaippa muistuttaa olemukseltaan lähisukulaisiaan lehtoneidonvaippaa (*E. helleborine*) ja suoneidonvaippaa (*E. palustris*), mutta sen erottaa helposti kukkien värin perusteella. Lehtoneidonvaipan kukat ovat vihertävät ja suoneidonvaipan rusehtavat-kermanvaaleat.

Elinympäristö ja levinneisyys

Tummaneidonvaippa on kalkinvaatija. Se kasvaa kuivahkoilla ja valoisilla paikoilla kalkkikallioiden rinteillä ja so-raikoissa sekä kuivissa, hiekkapohjaisissa metsissä. Suurin osa tummaneidonvaipan kasvupaikoista sijaitsee Koillismaalla. Lisäksi kasvia tavataan muutamalla kasvupaikalla Pohjois-Savossa, Pohjois-Karjalassa ja Uudellamaalla.

Nykytila ja uhkatekijät

Suurin osa tummaneidonvaipan tunnetuista kasvupaikoista sijaitsee suojelualueilla, mutta kaivostoiminnalta kasvi ei ole suojassa. Myös avoimien kasvupaikkojen umpeutuminen ja rauhoituksesta huolimatta tapahtuva keräily uhkaavat tummaneidonvaippaa. Liian voimakas metsänkäsittely voi uhata suojelualueiden ulkopuolella sijaitsevia metsäisiä kasvupaikkoja.

Hoitosuositukset

Tummaneidonvaippa tarvitsee runsaasti valoa ja paljasta maanpintaa, joten se voi hyötyä etenkin sulkeutuneilla kasvupaikoilla varovaisesta puiden harventamisesta. Kasvi ei kuitenkaan kestä voimakkaita hakkuuta seuraavaa tiheää taimikkovaihetta. Puita ei pitäisi varastoida kasvupaikalle, kasvuston päältä ajamista tulisi välttää ja hakkuutätteet tulisi kuljettaa pois kasvupaikan läheisyydestä.

Lähteet

- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005. Suuri Pohjolan kasvio. Suom. Vuokko, S. & Väre, H. Tammi, Helsinki. 928 s.
- Ulvinen, T. 1997. Tummaneidonvaippa – purpurknipprot. Teoksessa: Ryttylä, T. & Kettunen, T. (toim.). Uhanalaiset kasvimme. Suomen ympäristökeskus ja Kirjayhtymä Oy, Helsinki. S. 145.

Kuva: Terhi Ryttylä